

Sivan SOTE

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Työkyvyn tuen infomateriaali

Johdanto

- Materiaali on tarkoitettu kaikille toimijoille, jotka kohtaavat työikäisiä asiakkaita ja potilaita omassa työssään tai ovat muuten kiinnostuneita työkyvystä ja sen tukemisesta. **Työkyvyn tukeminen lisää ihmisten terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäisee työkyvyttömyyttä ja siitä aiheutuvia kustannuksia ja työpanoksen menetystä.** Kun ihmiset ovat työelämässä, yhteiskunta saa verotuloja ja säästää sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia.
- Pohjois-Karjalassa on työvoiman ja työpaikkojen kohtaanto-ongelma, joka selvitysten mukaan vain pahenee lähivuosina. Siksikin on tärkeää, että työkykyä tuetaan riittävän ajoissa ja hyödynnetään olemassa olevat keinot myös työhön paluuseen. Siten työkyvyn tuella on merkitystä myös työllisyyteen ja alueen elinvoimaan.

Sisältö

- 1.Työkyvyn tuen keskeiset käsitteet
- 2.Asiakkaan tilanteen kartoittaminen
- 3.Työkyvyn tuen palvelut ja niihin ohjautuminen
 - Mökkikylä
 - **Siun soten palvelut**
 - **Kelan palvelut**
 - **TE-palvelut**
 - **Monialaiset**
 - **Muut osatyökykyisten palvelut maakunnassa**
- 4.Työttömän asiakkaan ohjaus oikeaan palveluun
- 5.Monialainen tiedonvaihto
- 6.Lääkärin roolista
- 7.Syvennä työkyvyn tuen osaamistasi

Työkyvyn tuen keskeiset käsitteet

Sisältö

- Toimintakyky
- Työkyky
- Työkyvyn tuki
- Työkyvyttömyys
- Osatyökykyisyys
- Työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys
- Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha
- Työkyvyttömyyseläke
- Osatyökyvyttömyyseläke
- Määräaikainen työkyvyttömyyseläke

Toimintakyky

- Toimintakyky tarkoittaa ihmisen fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja kognitiivisia **edellytyksiä selviytyä hänelle itselleen merkityksellisistä ja välttämättömistä jokapäiväisen elämän toiminnoista** – työstä, opiskelusta, vapaa-ajasta ja harrastuksista, itsestä ja toisista huolehtimisesta – siinä ympäristössä, jossa hän elää.
- Hyvä toimintakyky ja sitä tukeva ympäristö auttavat ihmistä voimaan hyvin, löytämään paikkansa yhteiskunnassa, jaksamaan työelämässä ja selviytymään arjesta itsenäisesti.

Työkyky

- Työkyky muodostuu ihmisen fyysisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kognitiivisten **voimavarojen ja työn välisestä suhteesta**. Ihmisen työkyky voi olla erinomainen, vaikka hänen toimintakykynsä olisi alentunut. Työkyvyn perusta on **terveys**, mutta työkykyyn vaikuttavat myös **osaaminen ja oppiminen**, sekä **arvot ja asenteet**. Työkykyyn vaikuttaa keskeisesti myös **toimintaympäristö** ja sen tarjoama **tuki ja mahdollisuudet**.

Työkyvyn tuki

- Työkyvyn tuki on työkyvyn ja työllistymisen tukemista
- Työkyvyn tuella edistetään ihmisten ja yhteisöjen selviytymistä omassa työ- ja toimintaympäristössään sekä pysymistä työ- ja toimintakykyisenä. On tärkeää, että aina kun työskennellään työikäisten kanssa, muistetaan työelämäorientaatio.
- Kiinnitä huomiota olemassa olevaan työkykyyn. Työkyvyn tuen tarvetta arvioidaan työuran kaikissa vaiheissa. Tarve voi tulla esille esimerkiksi työtä hakiessa, työssä ollessa tai työhön palatessa sairauden jälkeen. **Työkyvyn tuen tarpeen arviointi tehdään yhdessä asiakkaan ja ammattilaisen kesken.**
- Työkyvyn tuki on tavoitteellista toimintaa. Asiakkaan tavoitteet ohjaavat työkyvyn tuen keinojen valintaa, palveluihin ohjaamista ja palveluja koskevia päätöksiä.

Työkyvyttömyys

- Työeläkejärjestelmän näkökulma työkyvyttömyyteen:
 - Arvioidaan, onko työkyky heikentynyt yli vuoden kestoisesti vähintään 2/5 (osatyökykyisyys) tai 3/5 (työkyvyttömyys)
 - Arvioidaan työkyvyn menettämisen riskiä ja ammatillisen kuntoutuksen vaikutusmahdollisuutta siihen.
 - 60 vuotta täyttäneillä painotetaan työkyvyn ammatillista arviointia ja kohtuullisuusperiaatetta.

Lue lisää: [Työkyvyttömyyden erilaisia määritelmiä - Duodecim Oppiportti](#), [Työkyvyttömyys ja sen arviointi vakuutuslääkärin näkökulmasta - Duodecim Oppiportti](#)

Osatyökykyisyys

- Osatyökykyisyydestä ei ole yhtä yhtenäistä määritelmää.
- STM:n mukaan **osatyökykyinen on henkilö, jolla on käytössään osa työkyvystään ja halu tämän kyvyn käyttämiseen.**
- Työeläkejärjestelmän näkökulmasta osatyökykyisen työkyvystä vähintään 2/5 on alentunut
- Työkyky vaihtelee elämän eri vaiheissa ja voi olla myös tilapäistä. Se liittyy aina työntekijän tekemään työhön.
- Osatyökykyisiä voivat olla esimerkiksi:
 - Vammaiset
 - Pitkäaikaissairaat
 - Vakavasta sairaudesta toipuvat
 - Elämänkriisin kokeneet
 - Pitkäaikaistyöttömät, joiden työ- ja toimintakyky on alentunut vamman, sairauden tai sosiaalisten syiden takia.

Lue lisää: [Osatyökykyisyys - THL](#)

Katso osatyökykyisten työllistymistarinoita: [Työkyky käyttöön! - Tie työelämään \(tietyoelamaan.fi\)](#)

Työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys

- Työttömyysaste vaihtelee rajusti Suomessa eri alueilla. **Pohjois-Karjalan työttömyys on valtakunnan suurinta, mutta toisaalta vaihtelua on paljon myös maakunnan sisällä.**
- Suurena ongelmana jo nyt on ns. **kohtaanto-ongelma maakunnassa**, joka pahenee tulevina vuosina. Tämän vuoksi työttömien ja osatyökykyisten osaamisen hyödyntäminen työmarkkinoilla on osa ratkaisua, jossa alueen elinvoima säilyy ja palvelut pystytään turvaamaan nykyisen tasoisina.
- **Pitkäaikaistyöttömät ovat vähintään vuoden yhtä jaksoisesti työttöminä olleita henkilöitä.** Työttömyyden pitkittyessä työllistymisen ja työkyvyn haasteet lisääntyvät, minkä vuoksi työelämäorientaatio tulee muistaa myös työttömien asiakkaiden kohdalla. Toisaalta tulee muistaa, että myös pitkäaikaistyöttömien joukko on heterogeeninen ryhmä, jossa jokainen tulee huomioida yksilönä.
- Huomioimalla työ- ja toimintakyky sairauksien hoitamisen ohella, pidetään huolta siitä, että haasteet eivät pitkity ja ongelmat lisäänty.
- **Pitkäaikaistyöttömien tavallisimmat työkyvyttömyyden syyt ovat samoja kuin työssä käyvilläkin: Tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveysongelmat. Myös päihdeongelmat ovat isossa roolissa.**

Lue lisää: [Selvitys pitkäaikaistyöttömien työkyvyn ja muista työllistymisen haasteista \(Pohjois-Karjalan maakuntaliitto\)](#)

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

- **Sairauspäiväraha**

- Sairaus ja työkyvyttömyys ovat eri asioita. Sairauspäivärahan myöntäminen edellyttää työkyvyttömyyttä.
- Sairauspäiväraha korvaa alle vuoden kestävästä työkyvyttömyyden aiheuttamaa ansionmenetystä.
- Sairauspäivärahaa maksetaan enintään 300 arkipäivältä eli noin vuoden ajan.

Lue lisää: [Sairauspäiväraha - kela.fi](https://kela.fi/sairauspaivara)

- **Osasairauspäiväraha**

- Osasairauspäiväraha tukee työkyvyttömän henkilön pysymistä työelämässä ja paluuta kokoaikaiseen työhönsä.
- Paluu osa-aikaiseen työhön on vapaaehtoinen järjestely, johon tarvitaan sekä työntekijän että työnantajan suostumus. Se ei saa vaarantaa terveyttä eikä toipumista. Työajan on vähennyttävä 40–60 %:iin aiemmasta.

Lue lisää: [Osasairauspäiväraha - kela.fi](https://kela.fi/osasairauspaivara), [Osasairauspäiväraha - Tie työelämään \(tietoyhteiskunta.fi\)](https://www.tietoyhteiskunta.fi/tyoelama)

Työkyvyttömyyseläke

- **Täysi työkyvyttömyyseläke**

- Työkyky on alentunut vähintään vuoden ajaksi
- Työkyky on alentunut vähintään 60% eli 3/5, *eikä kuntoutuksella ole saatu tuloksia*
- Myönnetään toistaiseksi, jos työkyvyn palautuminen on epätodennäköistä

Lue lisää: [Työkyky ja eläkkeet - Duodecim Oppiportti](#), [Työkyvyttömyyseläke - Tie työelämään \(tietyoelamaan.fi\)](#)

Osatyökyvyttömyyseläke

- **Osatyökyvyttömyyseläke**

- Työkyky on alentunut vähintään vuoden ajaksi
- Työkyky on alentunut vähintään 40% eli 2/5, *eikä kuntoutuksella ole saatu tuloksia*
- Myönnetään toistaiseksi, jos työkyvyn palautuminen on epätodennäköistä
- Määrä on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä

Lue lisää: [Osatyökyvyttömyyseläke - Tie työelämään \(tietyoelamaan.fi\)](https://www.tietyoelamaan.fi)

Määräaikainen työkyvyttömyyseläke

- **Kuntoutustuki eli määräaikainen työkyvyttömyyseläke**
 - Työkyky on alentunut vähintään vuoden ajaksi 2/5 tai 3/5
 - Työkyvyn oletetaan palaavan
- ***Hoito- ja kuntoutustoimenpiteiden ajaksi* myönnetään täysi- tai osakuntoutustuki**
- **Kaikkia eläkemuotoja edeltää yleensä sairauspäiväraha-kausi, 300pv**

Asiakkaan tilanteen kartoittaminen

Työkyvyn arviointi

- Työkyvyn arviointi – lääkärin tehtävänä, mutta hän tarvitsee sen tekemiseen monialaista tietoa
- Sosiaalipalveluilla iso rooli omien asiakkaiden työkyvyn arvioinnissa ja työ- ja toimintakykytiedon tuottamisessa arviota varten.
- Monialaisen tiedon kokoaminen ja koordinoiminen tarvitaan ennen lääkärille menemistä, jotta lääkärillä on arvioinnissa käytettävissä tarvittavat tiedot
 - Sosiaalipalveluissa olevan asiakkaan osalta asiakasvastaavuus on sosiaalipalveluissa
 - Jos ei ole sosiaalipalveluiden asiakkuutta, niin tämän työn voi tehdä työkykykoordinaattori esim. TE-palveluissa tai kunnan työllisyyspalveluissa

Asiakkaan tilanteen kartoittaminen ja koonti

- Työkyvyn tuen koonti -lomakkeesta näet, mitä kaikkea on hyvä kartoittaa asiakkaan tilanteesta, silloin kun työkyvyn tuen tarve on tunnistettu. Erityisesti **kuntoutuspalveluihin ohjaamisessa ja työkyvyttömyyseläkkeen hakemisessa tulee asiakkaan tilanteen olla kokonaisvaltaisesti kartoitettu**, muussa tapauksessa lausunnon kirjoittaminen voi olla turhaa ja vastaanottava taho saattaa hylätä hakemuksen sen vuoksi. Katso lomake: [Työkyvyn tuen koonti -lomake \(innokyla.fi\)](https://www.innokyla.fi)
 - Lomakkeella arvioitavia asioita ovat esimerkiksi perustiedot, taustatiedot, toimeentulo ja sosiaaliturva, koulutus, työhistoria, sairaudet ja niiden vaikutukset, harrastukset, vahvuudet ja erikoisosaaminen, sosiaalinen tilanne
- Tilanteen kartoittamisessa tukena voi toimia terveysaseman työkykykoordinaattori. Mikäli alueesi terveysasemalla ei ole työkykykoordinaattoria, voi asiakas ohjautua esim. työikäisten sosiaalipalveluihin.
- Miten sinä voisit tukea lääkäriä tai muita ammattilaisia tiedon keräämisessä/kasaamisessa?
- Katso video [Työkykykoordinaattorin työstä terveysasemalla](#)

Työkyvyn tuen palvelut ja niihin ohjaaminen

Asiakkaan verkosto – ”Mökkikylä”

- Katso video [osatyökykyisen asiakkaan verkostosta](#)

Osatyökykyisen verkostokartta

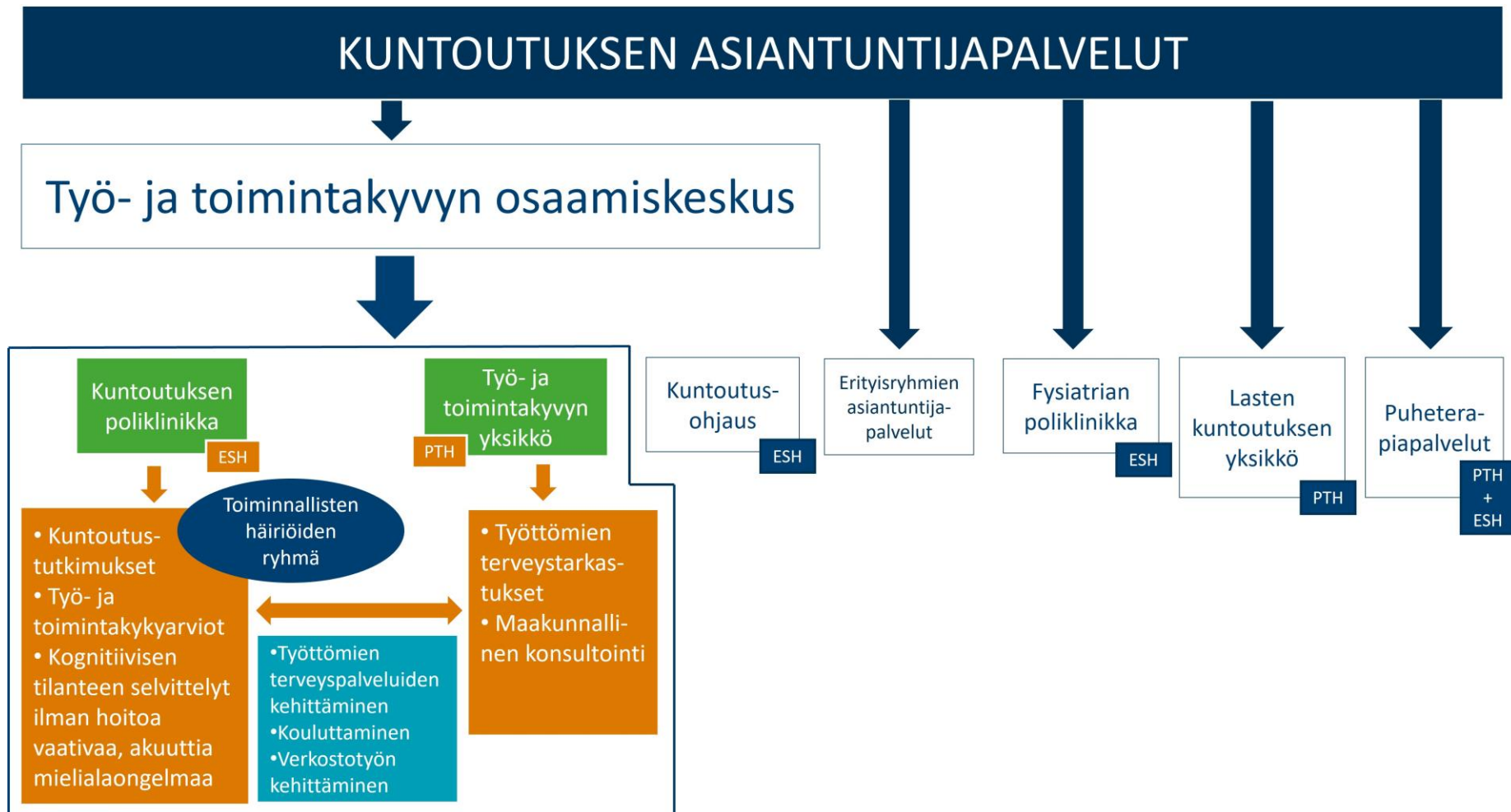
- Alla olevasta diasarjasta löydät osatyökykyisen verkostokartan. Koko verkostoa ei tarvitse kenenkään ottaa haltuun toimiessamme monialaisesti. Tärkeintä on tunnistaa asiakkaan tarve ja osata ohjata hänet eteenpäin. Muista, että voit aina konsultoida muita ammattilaisia ja yhteinen pohdinta monesti tuottaakin hyviä polkuja asiakkaalle.
- **Esitelyjen palvelujen lisäksi on tärkeää huomata, että lähes kaikki palvelut voidaan ajatella työkykyä tukeviksi palveluiksi.**
- Diasarjaan on avattu työkyvyn tuen keskeiset palvelut:
 - Siun soten palvelut
 - KELAn palvelut
 - TE-palvelut
 - Monialaiset
 - Muut osatyökykyisten palvelut maakunnassa
- **Huomioithan, että palvelut voivat muuttua, joten tarkasta aina palvelun olemassaolo kyseiseltä toimijalta.**

Sisältö

- **Siun soten palvelut**
 - Työ- ja toimintakyvyn osaamiskeskus
 - Työttömien terveystarkastus
 - Yhteisasiakasohjaus
 - Työkäisten sosiaalipalvelu
 - Muut
- **Kelan palvelut**
 - Ammatillinen kuntoutus
 - Lääkinnällinen kuntoutus
 - Kuntoutuspsykoterapia
- **TE-palvelut**
 - Palkkatuki
 - Työolosuhteiden järjestelytuki
 - Todistus suurtyönantajalle
 - Muut
- **Monialaiset**
 - Työkyvyn tuen tiimi
 - TYP
- **Muut osatyökykyisten palvelut maakunnassa**
 - Kuntien palvelut
 - Hankkeet
 - Järjestöt
 - Oppilaitokset
 - Yksityiset palveluntuottajat

Siun soten palvelut

Työ- ja toimintakyvyn osaamiskeskus 1/2

Työ- ja toimintakyvyn osaamiskeskus 2/2

- Työ- ja toimintakyvyn osaamiskeskuksessa tehdään:
 - Työkykyarvioita (tarvittavilta osin joustavasti lääkärin, kuntoutussosiaalityöntekijän ja psykologin arviot)
 - Asiakkaiden ”poluttamista” (jos tarvittavat tiedot jo olemassa, voi edetä suoraan esim. ammatilliseen kuntoutukseen ilman ”ylimääräisiä” käyntejä)
 - Viranomaiskonsultaatioihin vastaamista (TH tai lääkäri)
 - Maakuntaan jalkautumista (monialaryhmien kehittäminen, verkoston kouluttaminen ym.)
 - Aktiivista asiakkaiden etsimistä verkostojen kautta, terveydenhuollossa toimimista yli perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon rajojen
 - Työttömien terveystalveluiden kehittämistä/koordinointia

Lue lisää Siun soten verkkosivuilta: [Kuntoutustutkimus](#)

Työttömien terveystarkastus

- **Työttömien terveystarkastus:**
 - on **lakisääteistä** – työttömällä on lakisääteinen oikeus terveystarkastukseen
 - voidaan tehdä asiakkaalle kahden vuoden välein
 - on kokonaisvaltainen selvitys asiakkaan tilanteesta ja terveydentilasta
 - on kestoaltaan 1,5 h ja **sisältää terveydentilan kartoituksen, mahdollisen lähetteen verikokeisiin ja tarvittaessa ohjauksen lääkärille ja/tai eri alojen asiantuntijoille**
- **Terveystarkastuksen tarkoitus on**
 - tunnistaa, arvioida ja vahvistaa työttömien terveydentilaa, henkistä hyvinvointia ja elämänhallintaa, **edistää työ- ja toimintakykyä (mm. kuntoutustoimilla) sekä tunnistaa työttömän työkyvyn esteitä.**
 - ennaltaehkäistä kansansairauksia, parantaa ja lievittää sairauksien fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia seurauksia.

Lue lisää Siun soten verkkosivuilta: [Terveystarkastukset](#)

Yhteisasiakasohjaus 1/2

- Asiakkaille, jotka käyttävät ja/tai tarvitsevat laajasti sosiaali- ja terveyspalveluja.
- Tavoitteena on **laajasti tukea tarvitsevan asiakkaan kokonaisvaltainen palveluiden ja tuen tarpeen arviointi, suunnittelu sekä koordinointi.**
- Asiakkaalle laaditaan yksilöllisten tarpeiden mukainen suunnitelma ja tarvittava palvelukokonaisuus yhteistyössä hänen itsensä ja häntä hoitavien tahojen kanssa.

Yhteisasiakasohjaus 2/2

- **Miten tunnistaa yhteisasiakas?**

- Asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuollon käyntimäärä herättää huomiota;
 - yli 3 käyntiä kuukauden aikana tai 8 käyntiä vuoden aikana lääkärillä (kannattaa katsoa myös edellisen vuoden käyntimääriä)
- Asiakkaalla on
 - toistuvia päivystyskäyntejä/yhteydenottoja/lääkärikäyntejä,
 - taloudellisia huolia,
 - **epäselvä TE-prosessi, työttömyys, työkyvyttömyys,**
 - useita hoitavia tahoja
- Asiakkaan tilanteesta herää huoli, koska hän ei kuulu oikein kenellekään tai hänen tilanteensa ei täytä jonkin yksittäisen palvelun kriteerejä. Silti asiakas tarvitsee ja käyttää palveluja.

Työikäisten sosiaalipalvelut

- Työikäisten sosiaalityö palvelee 18–64-vuotiaita Siun soten alueen aikuisia ja perheitä. Sosiaalipalveluista asiakas saa mm. tukea, ohjausta ja neuvontaa erilaisissa arkielämän tilanteissa.
- Työikäisten sosiaalipalveluun voit ohjata, kun asiakkaalla on
 - vaikeuksia selvitä arjesta
 - vaikeuksia päästä elämässä eteenpäin **pitkittyneen työttömyyden tai alentuneen työkyvyn vuoksi**
 - mielenterveys- tai päihdeongelmia
 - ongelmia asumisessa tai olet vailla asuntoa
 - tarve sosiaaliturvaan tai muihin sosiaalipalveluihin liittyvään ohjaukseen ja neuvontaan
 - äkillinen kriisi tai väkivaltakokemus
 - taloudellisia ongelmia.
- Työikäisille sosiaalipalveluita tarjolla myös Miepässä.

Lue lisää Siun soten verkkosivuilta: [Työikäisten sosiaalipalvelut](#)

Muita työkykyä tukevia sote-palveluita ovat esim.

- Työllistymistä tukevat sosiaalipalvelut (työtoiminta, kuntouttava työtoiminta, työhönvalmennus, työllistymistä tukeva toiminta)
- Mielensterveys- ja päihdepalvelut
- Erikoissairaanhoidon palvelut
- Perusterveydenhuollon palvelut (esim. fysioterapia, ravitsemusterapia jne.)

KELAN palvelut

Ammatillinen kuntoutus

- **Ammatillinen kuntoutus voi olla seuraavia KELAn palveluja:**

- Amatilliset kuntoutuskurssit
- Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus (TEAK)
- Nuorten (16–29-vuotiaiden) ammatillinen kuntoutus (7a§)
- NUOTTI-valmennus
- Koulutus
- Koulutuskokeilu
- Apuvälineet
- Elinkeinotuki
- KIILA-kuntoutus (työssä oleville)

→ **B-lausunto hakemuksen liitteeksi (16-29v. ammatillinen kuntoutus selvitys, NUOTTI-valmennus, TEAK ja koulutuskokeilu voidaan myöntää ilman lääkärinlausuntoa)**

→ **Hakijan tai lääkärin ei tarvitse tietää tarkemmin, mitä palvelua haetaan, vaan KELA ohjaa asiakkaan oikeaan palveluun.**

Lue lisää: [Ammatillinen kuntoutus - kela.fi](https://www.kela.fi/ammattillinen-kuntoutus)

Vaativa lääkinällinen kuntoutus

- Fysioterapia
- Toimintaterapia
- Puheterapia
- Psykoterapia
- Musiikkiterapia
- Neuropsykologinen kuntoutus
- Monimuototerapia
- Päiväkuntoutus
- Moniammatillinen yksilökuntoutus

→ **B-lausunto hakemuksen liitteeksi**

Lue lisää: [Vaativa lääkinällinen kuntoutus - kela.fi](https://www.kela.fi/vaativa-laeinnallinen-kuntoutus)

Kuntoutuspsykoterapia

- Yksilöterapia
- Ryhmäterapia
- Perheterapia
- Paripsykoterapia
- Kuvataideterapia
- Musiikkiterapia nuorille (16-25)

→ **B-lausunto hakemuksen liitteeksi**

Lue lisää: [Kuntoutuspsykoterapia - kela.fi](https://www.kela.fi/kuntoutuspsykoterapia)

Harkinnanvarainen kuntoutus

- Kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssit
- Neuropsykologinen kuntoutus
- Moniammatillinen yksilökuntoutus
- Erilaiset alueelliset ja valtakunnalliset kehittämishankkeet

→ Myös harkinnanvaraiseen kuntoutukseen esim. **sopeutumisvalmennukseen tarvitaan B-lausunto**

Lue lisää: [Kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssit - kela.fi](#)

TE-palvelut

Palkkatuki

- Olennaisesti ja pysyväisluonteisesti osatyökykyisen työttömän työnhakijan palkkauskustannuksiin työnantaja voi hakea TE-toimistosta harkinnanvaraista palkkatukea. Tuen määrä on enintään 50 % palkasta, ja sitä voi tilanteesta riippuen saada myös osa-aikaiseen työhön. **Edellyttää lääkärinlausuntoa osatyökykyisyydestä.**

Lue lisää: [Osatyökykyisten tukeminen työssä](#)

Lääkärin lausunto osatyökykyisen palkkatukea tai työnhakuvelvoitteen arviointia varten

- Vamman ja sairauden diagnoosi sekä tieto onko se pysyvä/pysyvälöntoinen (diagnoosi kolmen numeron tarkkuudella).
- Minkälaisiin työtehtäviin sairaus/vamma aiheuttaa rajoitteita?
- Mielensterveyssairauksien osalta lausunnoissa olisi tärkeää huomioida, että lausunnossa olisi selkeästi määritelty sairauden pitkäaikaisuus. Esimerkiksi alle vuoden kestänyttä masennusta ei voida katsoa pysyvälöntoiseksi.

Lääkärin lausunto osatyökykyisen palkkatukea varten

- *Vamma tai sairaus todetaan tuella palkattavan esittämästä ajantasaisesta **lääkärinlausunnosta**. Lääkärinlausuntoa edellytetään aina, kun arvioidaan tuen myöntämistä vamman tai sairauden perusteella, mutta lisäksi TE-toimisto voi käyttää työnhakijan työkyvyn ja tuottavuuden alenemaa arvioidessaan apunaan muita asiantuntija arviointeja. Jos vamman tai sairauden vaikutus työssä suoriutumiseen on vähäistä, palkkatukea ei myönnetä vamman tai sairauden perusteella.*

Työolosuhteiden järjestelytuki

- Jos työntekijän vamma tai sairaus edellyttää työolosuhteiden mukauttamista tai toisen henkilön apua, siihen voi hakea myös erillistä työolosuhteiden järjestelytukea. Korvauksen suuruus on enintään muutostöissä 4000,-/henkilö ja toisen henkilön antamassa avussa 7200,-/henkilö.
- **Edellyttää lääkärinlausuntoa osatyökykyisyydestä.**

Lue lisää: [Työolosuhteiden järjestelytuki - Suomi.fi](https://www.suomi.fi/tyoolosuhteiden-jarjestelytuki)

Todistus suurtyönantajalle

- Suurtyönantaja voi saada osatyökykyisen työntekijän työllistämistä todistuksen, jolloin tämän mahdollinen työkyvyttömyys ensimmäisten viiden työvuoden aikana ei vaikuta työnantajan työeläkemaksuluokkaan. Työntekijä toimittaa todistuksen TE-toimistosta työnantajalle. Tämä **edellyttää lääkärinlausuntoa osatyökykyisyydestä.**

Lue lisää: [Osatyökykyisten tukeminen työssä](#)

TE-toimiston työkykykoordinaattorit

Pohjois-Karjalan TE-toimistossa työskentelee kaksi työkykykoordinaattoria.

Työkykykoordinaattorit tukevat osatyökykyisiä työmarkkinoille.

TE-toimiston asiantuntijat voivat konsultoida TE-toimiston työkykykoordinaattoreita osatyökykyisten asioissa.

TE-toimiston työkykykoordinaattorit ohjaavat asiakkaita ja tekevät verkostotyötä.

Työkykykoordinaattorit tekevät yritysysteistyötä ja helpotetaan työntajien ja osatyökykyisten työnhakijoiden kohtaantoa.

TE-toimiston toiminnallinen työkykyarvio

- On tarkoitettu henkilöille, joiden työ- ja toimintakykyä on tarpeen selvittää aidoissa ja todellisissa työtehtävissä.
- Tavoitteena saada tietoa asiakkaan yleisistä työmarkkina- ja valmiuksista sekä työssä esiintyvistä ongelmista ja rajoitteista, arvon henkilön jäljellä olevasta toiminnallisesta työkyvystä ja sijoittumismahdollisuuksista avoimille työmarkkinoille.
- Kohderyhmän työelämään tähtäävät työttömänä olevat työnhakijat.

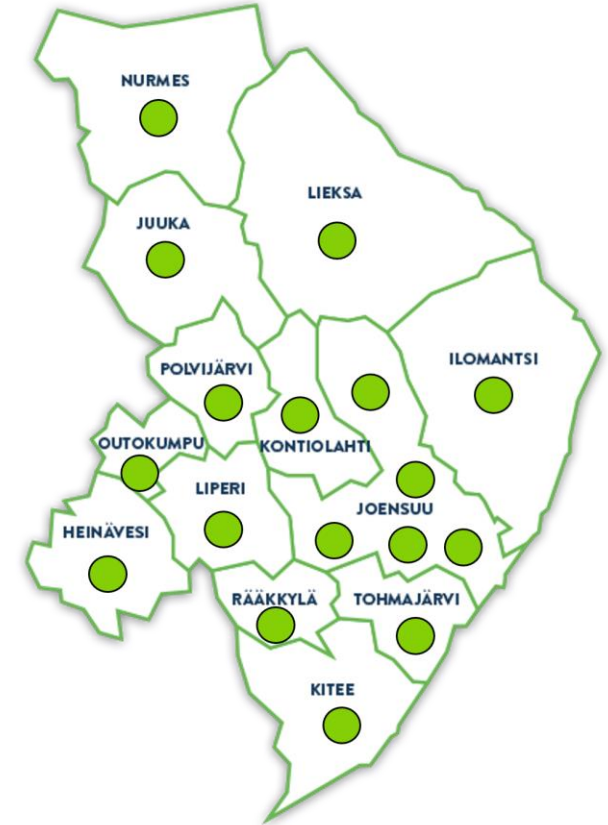
Muut

- TE-toimisto voi tarjota ostopalveluina myös työhönvalmentajan tukea sekä työntekijälle että hänen työnantajalleen:
 - Aamoksen työnhakusparraamo + työhönvalmennus palvelussa asiakas saa työhönvalmentajan apua omien työnhakuasiakirjojen päivittämiseen ja itselle sopivan työpaikan etsimiseen.
 - Tuike-hankkeen työhönvalmennus tarjoaa tuettua työhönvalmennusta osatyökykyisille ja maahanmuuttajille sekä heidän työnantajilleen. Tuike-hankkeessa työhönvalmentaja tulevat asiakkaan kotipaikkakunnalle.
- Työhönvalmennus palvelua voidaan käyttää molemmissa työhönvalmennus palveluissa myös palkkatyön alussa.
- Molemmat työhönvalmennus palvelut on saatavilla TE-toimiston ja kuntakokeilun asiakkaille ympäri Pohjois-Karjalaa.
- Lisää Pohjois-Karjalan TE-toimiston työvoimapalveluista voit lukea: [Pohjois-Karjalan TE-toimiston paikallisivut](#)
- Lisää TE-toimiston palveluista : [Työmarkkinatori](#)

Monialaiset

Työkyvyn tuen tiimi

- Tiimiin päästäkseen asiakkaan tulee allekirjoittaa suostumus tietojen vaihtoon, suostumuksen ottaa lähettävä taho.
 - Tiimissä on vähintään Kelan, TE-toimiston, sosiaalitoimen ja terveydenhuollon edustus.
 - Asiakas olisi hyvä ohjata työkyvyn tuen tiimiin mahdollisimman herkästi ja riittävän ajoissa silloin, kun yksittäinen taho ei voi asiakkaan tilanteessa auttaa ja jatkopolutuksen miettimiseen tarvitaan useamman tahon näkökulmaa.
 - Työkyvyn tuen tiimin asiantuntijat käyvät lähetteet läpi ennakkoon arvioiden, onko asiakasta järkevää ottaa ryhmän tapaamiseen ja tuoko se toivottavaa hyötyä.
-
- Lue lisää Innokylästä: [Työkyvyn tuen tiimi Siun sotessa](#)
 - Katso video [Työkyvyn tuen tiimeistä](#)

● = Työkyvyn tuen tiimi

Työkyvyn tuen tiimiin ohjautuminen

- Kaikki toimijat voivat ohjata oman asiakkaansa työkyvyn tuen tiimiin ja tulla itse mukaan tapaamiseen
- Ohjautumiseen tarvittava suostumus/hakemus löytyy kaikilta toimijoilta
- Kohderyhmänä ovat osatyökykyiset, joilla on
 - monialaisen tuen tarve
 - tarvitaan eri toimijoiden palveluiden yhteensovittamista
 - asiakkaan tilanteessa ei päästä etenemään vain yhden tai kahden toimijan suunnitelmalla, vaan tarvitaan monialaisesti tehty yhteinen suunnitelma
 - tilanne voi olla jumiutunut, eri palveluita on kokeiltu, mutta asia ei edisty
 - huomioiden työterveyshuollon ensisijaisuus

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP)

- Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on **TE-toimiston, kunnan ja Kelan yhteinen toimintamalli**, jonka tavoitteena on auttaa asiakasta pääsemään työmarkkinoille tai muihin palvelutarpeen mukaisiin palveluihin sekä edistää asiakkaan työkykyisyyttä ja työllistymistä yksilöllisesti.
- TYP palvelu on tarkoitettu työnhakijoille (TYP-kriteerit), joilla on **monialaisen yhteispalvelun tarve** ja heidän työllistymisensä edistäminen edellyttää **TE-toimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen yhteensovittamista**.
- On työttömälle velvoittava.

TYP-kriteerit

- Saanut työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää
- Täyttänyt 25 vuotta ja ollut työttömänä yhtäjaksoisesti 12 kk
- Alle 25-vuotias ja ollut työttömänä yhtäjaksoisesti 6 kk

Lue lisää:

[Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu TYP](#)

[Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta... 1369/2014 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Muut osatyökykyisten palvelut maakunnassa

Kuntien palvelut

- **Kuntien työllisyyspalveluissa** tarjotaan asiakkaille mm. ohjausta ja mahdollisuutta räätälöityyn palkkatukityöhön.
- **Ohjaamoissa** tarjotaan palveluita pääsääntöisesti alle 30-vuotiaille nuorille aikuisille.
 - Lue lisää: [Etusivu - Ohjaamo \(ohjaamot.fi\)](https://www.ohjaamot.fi)
- Monet Pohjois-Karjalan kunnat ovat mukana erilaisissa **työllisyys Hankkeissa** ja tekevät myös **järjestöyhteistyötä**.
- Työllisyyspalveluiden ja tiedot löytyvät kuntien [www-sivuilta](#).

Hankkeet

- **TOPAKKA:** Joensuulaisille työttömille, jotka tarvitsevat tukea työhön kuntoutumiseen tai apua eläkemahdollisuuksien selvittämisessä [Työkyvyn selvittely - joensuu.fi](#)
- **YTYÄ:** Liperin, Kontiolahden, Outokummun ja Polvijärven alueen työnhakijat [YTYÄ! – YhteisTYÖLLÄ tuloksiin -hanke - liperi.fi](#)
- **KOHTI TYÖTÄ JA OSALLISUUTTA:** Lieksan ja Juuan alueen työnhakijat [Kohti työtä ja koulutusta hanke - lieksa.fi](#)
- **TOKI:** Kiteen ja Tohmajärven työnhakijat [ToKi – toimeliaasti työhön ja kirkkaasti työuralle Humalajoen molemmin puolin - Uutiset - kitee.fi](#)
- **TIETTY:** Erityisen tuen saajiksi nimetyt Riverian ja Ammattiopisto Luovin Pohjois-Karjalan opiskelijat [TIETTY – Tietoa ja tukea työllistymiseen – Riveria](#)
- **NÄREKARTANO:** Nurmeksen ja Juuan alueen pitkäaikaistyöttömät ja osatyökykyiset [Näre ry \(nare.fi\)](#)
- **SPR-KONTTI:** mm. työllistää palkkatuella Joensuussa
- **IPS:** **IPS** Sijoita ja valmenna! -toimintamalli edistää mielenterveyshäiriöitä sairastavien ihmisten työllistymistä. Tavoitteena on työnhakija-asiakkaan työllistyminen avoimille työmarkkinoille palkkatyösuhteeseen.
- **JOBIA:** yli 50-vuotiaiden ja kaiken ikäisten osatyökykyisten työttömien työnhakijoiden työllistymisen tukeminen [Jobia-hanke - Honkalampi-säätiö](#)

Järjestöt

- Järjestöt sekä työllistävät että tarjoavat työllistymistä edistävää toimintaa kuten työkokeilupaikkoja ja kuntouttavan työtoiminnan tehtäviä.
- Järjestöt, jotka eivät suoraan toimi palveluntuottajana juuri työllistymiseen liittyen, lisäävät työkykyä esimerkiksi terveyttä ja hyvinvointia lisäämällä. Esimerkiksi urheiluseurat ja –järjestötkin ovat tärkeä osa työkyvyn tukemisessa.

Lue lisää: [Lähellä.fi \(lahella.fi\)](https://lahella.fi)

Oppilaitokset

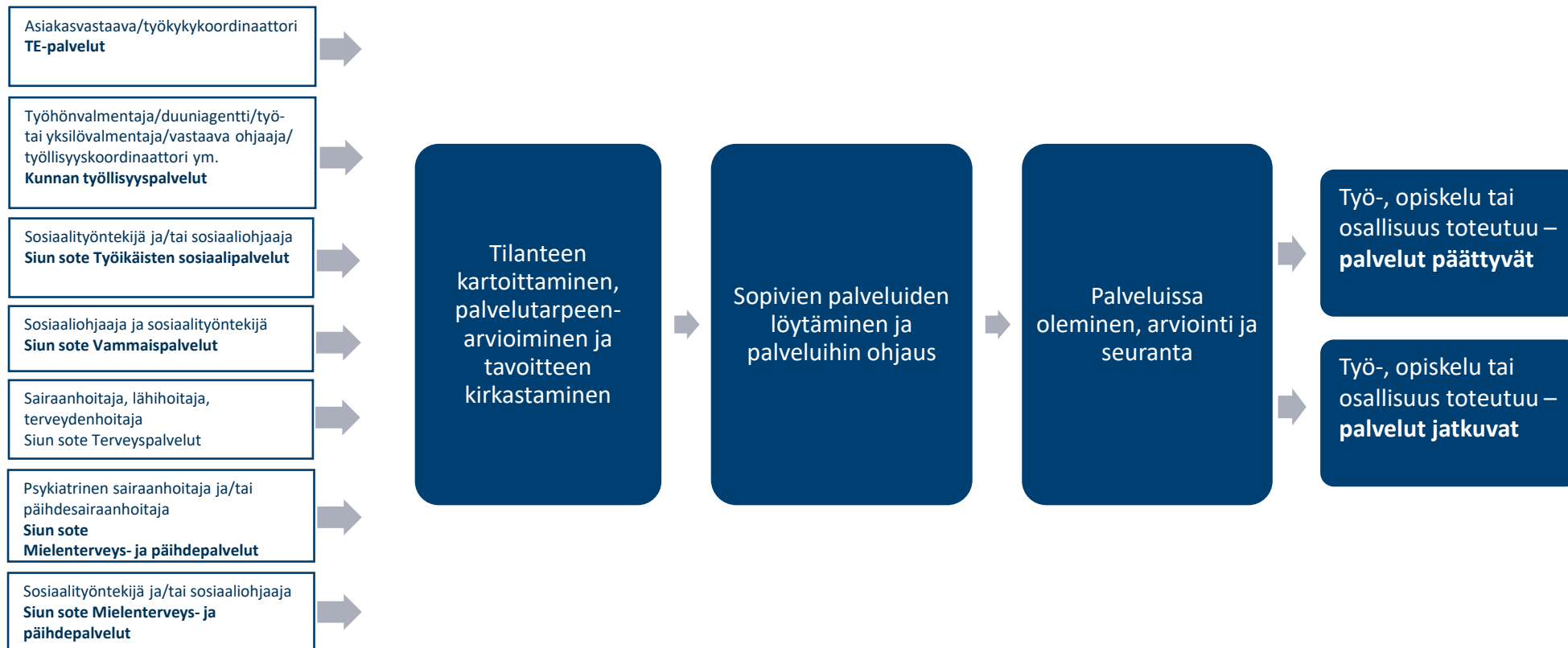
- Opiskelukyvyn lisääminen tukee työkykyisyyttä. Esimerkiksi oppinnollistaminen on keino luoda työelämälähtöisiä oppimisympäristöjä. Oppilaitokset tarjoavat myös monipuolista tukea opiskeluun opintojen aikana.

Yksityiset palveluntuottajat

- Yhteistyöllä on iso rooli ja yksityiset palveluntuottajat (sekä aiemmin mainitut järjestöt ja säätiöt) tukevat ja täydentävät julkisia palveluja. Palveluja tuottaa useampi palveluntuottaja ja myös yksityiset organisaatiot voivat tuottaa palveluja muiden yksityisten palveluntuottajien avulla.

Työttömän asiakkaan ohjaus oikeaan palveluun

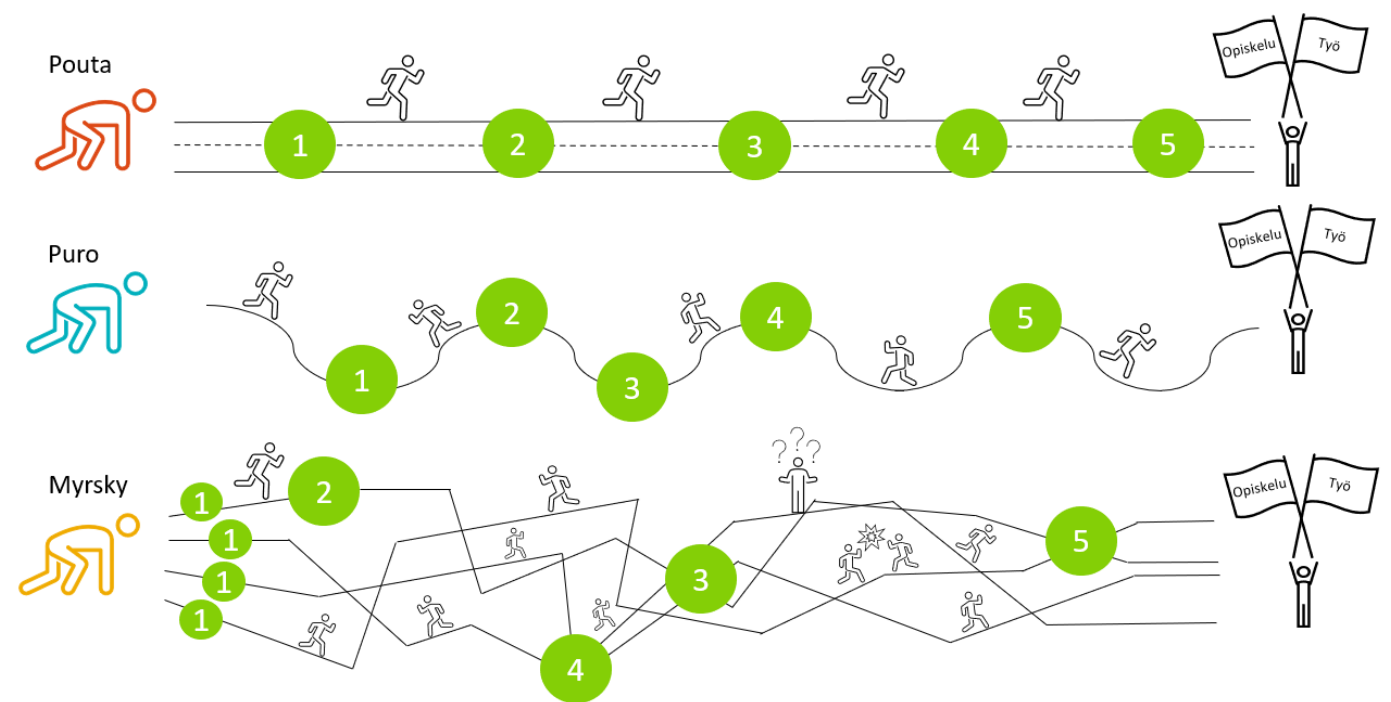
Palveluprosessi

Minkälaisista asiakkaan polkua sinä toteutat?

Poudan, Puron ja Myrskyn esimerkeissä vihreät pallot voisivat olla esimerkiksi:

1. Suunnitelma – yhteinen suunnitelma asiakkaan kanssa
2. Työttömien terveystarkastus
3. Kuntouttava työtoiminta / työtoiminta
4. Lausunto / lääkäriaika
5. Ammatillinen kuntoutus – KELA

Monialainen tiedonvaihto

Yhteistyö ja tiedon vaihtaminen

- Yhteistyön avulla on mahdollista vähentää päällekkäistä työtä.
- Asiakkaat asioivat useiden eri toimijoiden kanssa. Asiakkaan palvelutarpeet voivat olla rinnakkaisia ja asiakkuussuhteet päällekkäisiä. Asiakkaan palvelutarve voi olla pitkäaikainen tai lyhytaikainen eri toimijoiden palveluissa. Asiakas on usein jo ollut jossain palveluissa ja siellä saattaa olla jo tietoa hänestä.
- On tärkeää tunnistaa asiakkaan saamat muiden toimijoiden palvelut ja osata käyttää niitä, sekä ymmärtää että tietoa asiakkaasta on jo olemassa muilla toimijoilla ja sitä pitää muistaa hyödyntää.
- Saattaen vaihtaminen on todettu toimivaksi käytännöksi nivelvaiheen tilanteissa. Myös esimerkiksi työkyvyn tuen tiimien suostumuskäytänteet mahdollistavat toimivamman tiedonvaihdon.

Kaikkien työ tukee lääkärin työtä

Lääkärin rooli

- Lääkärillä on tärkeä rooli, sillä lausuntoa tarvitaan moniin palveluihin pääsemiseksi. Tämän vuoksi lääkäreiden on hyvä tietää, minne lausuntoa kirjoitetaan.
- **Lääkärillä on iso rooli etenkin asiakkaan työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa sekä kuntoutuspalveluihin ohjaamisessa.** Harvoin kuitenkaan lääkäri pystyy tekemään suunnitelmaa asiakkaan kanssa kahden, vaan monesti siihen vaaditaan **monialaista osaamista** erityisesti työttömien ja osatyökykyisten asiakkaiden osalta.
- Erityisesti **kuntoutuspalveluihin ohjaamisessa ja työkyvyttömyyseläkkeen hakemisessa tulee asiakkaan tilanteen olla kokonaisvaltaisesti kartoitettu**, muussa tapauksessa lausunnon kirjoittaminen voi olla turhaa ja vastaanottava taho hylätä hakemuksen sen vuoksi.
- Lue lisää: [Lääkäri työkykyä tukemassa \(duodecimlehti.fi\)](https://www.duodecimlehti.fi)

Miksi sairauslomaa myös työttömälle

- Riippumatta siitä, onko asiakas työssä käyvä, tulee **työkyvyn näkökulma sairauteen huomioida aina työkäisten kohdalla**. Mikäli sairaus aiheuttaa/aiheuttaisi työkyvyttömyyttä, kirjoita sairauslomaa. Tämä on erityisen tärkeää pitkäaikaisten sairauksien kohdalla, jotta **saadaan koottua näyttöä** sairauden vaikutuksesta työ- ja toimintakykyyn.
- **Varsinkin pitkäaikaistyöttömät** ovat helposti tilanteessa, jossa työkyky on ollut alentunut jopa vuosia, mutta yhtään dokumenttia työkyvyttömyydestä ei löydy terveydenhuollosta. Myös työtön itse voi ajatella, ettei tarvitse sairauslomaa ja sanoa lääkärille, ettei sitä tarvitse kirjoittaa. Tämä voi johtaa siihen, että esimerkiksi kuntoutusta ei myönnetä. Ilman näyttöä työkyvyttömyydestä on myöskin työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen turhaa, sillä **saman asteinen sairaus vaikuttaa eri tavalla työkykyyn eri ihmisillä**, kun huomioidaan esimerkiksi ikä, persoona ja ammattitaito. Pelkällä diagnoositiedolla ei siis yleensä päästä eteenpäin työkyvyn tukemisessa.
- **Jättämällä sairausloman kirjoittamatta, voi sillä olla vaikutusta sellaisten palveluiden saantiin, joista asiakas hyötyisi sekä asiakkaalle kuuluviin etuuksiin.**

Millainen on hyvä B-lausunto

- Lääkärinlausunto on asiantuntijalausunto, joka ei automaattisesti oikeuta haettuun etuuteen. Tästä on hyvä keskustella myös potilaan kanssa.
- Hyvä B-lausunto:
 - Työkykyyn vaikuttavat **diagnoosit** tärkeysjärjestyksessä
 - Itse tehty, tuore **statuskuvaus**
 - **Kuvaus toimintakyvystä** (sisältäen mm. henkilökohtaisista toimista, asioiden hoidosta, kodinhoidosta, harrastuksista ja sosiaalisista tilanteista selviytymisen arjessa)
 - **Konkreettinen kuvaus sairauden vaikutuksista työkykyyn**, mikä laskee työkykyä ja miten, mihin pystyy ja mihin ei pysty
 - **Kuinka potilasta hoidetaan** (lääkitys, toimenpiteet, fysioterapia jne.)
 - **Kuinka potilasta kuntoutetaan** ja mikä on kuntoutuksen tavoite
 - **Jäljellä olevan toimintakyvyn kuvaus** sekä potilaan kertomana että lääkärin arvioimana
 - Mikä on **työ- ja toimintakyvyn ennuste**
 - Muista, että työkyvyttömyyden tulee olla sairauden aiheuttamaa, voit hyödyntää muiden ammattilaisten osaamista ja havaintoja lausunnon osana ja jäljellä oleva työkyky on merkittävämpää kuin työkyvyttömyys.

Lue lisää: [Lääkärin laatimat todistukset ja lausunnot työkyvystä ja kuntoutuksesta - Duodecim Oppiportti, B-lausunto - Duodecim Oppiportti](#)

Syvennä työkyvyn tuen osaamistasi

Syvennä työkyvyn tuen osaamistasi 1/4

- [Työterveyslaitoksen Työkyvyn tuki-koulutus – Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)
- [Kelan Kuntoutuksen verkkokoulu – Kela \(kela.fi\)](#)

Syvennä työkyvyn tuen osaamistasi 2/4

Alla olevista linkeistä pääset syventämään osaamistasi työkyvyn tuesta. Voit perehtyä asioihin aihe tai linkki kerrallaan ja hakea tältä sivulta lisätietoa johonkin tiettyyn tilanteeseen liittyen. Linkejä lisätään sitä mukaa, kun hyviä lähteitä tulee ylläpitäjien tietoon.

- **Yleistä tietoa työkyvyn tuesta:**

- [Kaikki mukaan työelämään : Osatyökykyisille tie työelämään \(OTE\) kärkihankkeen tuloksia ja suosituksia - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)
- [Keinot käyttöön : Tukea työllistymiseen ja työssä jatkamiseen - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)
- [Työkyvyn tuen palvelupolku - Verkkokoulutus ammattilaisille \(tietyoelamaan.fi\)](#)

- **Tietoa työkyvyn arvioinnista:**

- [Työkyvyttömyyden erilaisia määritelmiä - Duodecim Oppiportti](#)
- [Työkyvyttömyys ja sen arviointi vakuutuslääkärin näkökulmasta - Duodecim Oppiportti](#)
- [Työttömien työkyvyn arviointi - Duodecim Oppiportti](#)

- **Tietoa eri sairauksien vaikutuksesta työkykyyn:**

- [Muut päihteet ja työkyky - Duodecim Oppiportti](#)
- [Ydinkysymys 5: Mitä tutkimuksia tulee tehdä arvioitaessa sairauden tai vamman vaikutusta työkykyyn? \(kaypahoito.fi\)](#)

Syvennä työkyvyn tuen osaamistasi 3/4

- **Tietoa työn muokkauksesta:**

- [Toimintamalli madaltaa kynnystä työn muokkaukseen - Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)
- [Työn muokkauksen keinot, kun mielenterveyden häiriö vaikuttaa työkykyyn - Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)
- [Näin pääset alkuun työn muokkauksessa | Elo - Työkykyjohtaminen](#)

- **Tietoa monialaisesta työskentelystä:**

- [Verkostojohtamisen opas \(valtioneuvosto.fi\)](#)
- [Hallinnan rajoilla : Monialainen koordinaatio vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämiseksi \(helsinki.fi\)](#)
- [Elinikäistä osallistumista vai elämää työ edellä? Työikäisten monialaisten palveluiden yhteensovittaminen ja vaikuttavuuden arviointi -loppuraportti \(valtioneuvosto.fi\)](#)
- [Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta... 1369/2014 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)
- [paljon-palveluja-tarvitsevat.pdf \(vtv.fi\)](#)

- **Tietoa lausunnoista ja todistuksista:**

- [Lääkäriin laatimat todistukset ja lausunnot työkyvystä ja kuntoutuksesta - Duodecim Oppiportti](#)
- [B-lausunto - Duodecim Oppiportti](#)
- [Lääkäriinlausunnot ja -todistukset - Yhteistyökumppanit - kela.fi](#)

Syvennä työkyvyn tuen osaamistasi 4/4

- **Tietoa sosiaaliturvasta sairastamisen ja työkyvyttömyyden aikana:**
 - [Työtekijän sairauspoissaolo - Työnantajat - kela.fi](#)
 - [Pikaopas työttömyysturvaan - kela.fi](#)
 - [Työkyvyttömyyseläke ja kuntoutustuki - kela.fi](#)
- **Tietoa työkyvystä ja eläkkeestä:**
 - [Työkyky ja eläkkeet - Duodecim Oppiportti](#)
 - [Eläkkeelle jäävän pikaopas - kela.fi](#)
- **Tietoa kuntoutuksesta:**
 - [Näin ohjaat kuntoutukseen - Yhteistyökumppanit - kela.fi](#)
 - [Pikaopas kuntoutukseen - kela.fi](#)
 - [Mikä järjestelmä vastaa ammatillisesta kuntoutuksesta? - Tie työelämään \(tietyoelamaan.fi\)](#)
 - [Kuntoutuksen palvelukuvaukset – Yhteistyökumppanit - kela.fi](#)
 - [Kuntoutus - Duodecim Oppiportti](#)

Kiitos!